

Vanemate harimine säästab lapsi väärkohtlemisest

Eestis on laste prostitutsioonist tõsisemaks probleemiks laste väärkohtlemine, tõdesid sotsiaalministeeriumi spetsialistid Merle Malvet ja Helle Niit, kes naasid Stockholmist laste seksuaalse ahistamise kongressilt.

Lapsi tõukab oma keha müüma sageli mitte vaesus, vaid korrast ära peresuhted ja lähedaste toetuse puudumine, tõdeti kongressil. "Just pere toetamise ja pereliikmete vaheliste sidemete tugevdamise kaudu saaks vältida laste hooletusse jätmist ja tänavale sattumist, kus võib langeda seksuaalse ärakasutamise ohvriks," ütleb Merle Malvet.

Laste eest vastutab kogu ühiskond

Helle Niidu hinnangul tuleks vanemaid õpetada last kasvatama, temaga suhtlema. Vanemad peaksid julgema abi küsida, kui nad ei tea, mis on lapsega lahti või kuidas ühte või teist keerulist olukorda lahendada. Iseenda tarkusest tegutsedes võib teinekord ummikusse jõuda. Tagajärjeks inimsuhete lagunemine ja üksteisest eemaldumine.

"Kui peresuhted on korras, märkab ema või isa, kui tema lapsega on midagi lahti," usub Helle Niit. "Seksuaalse ahistamise ohvriks langenud lapsed kannatavad sageli alaväärsuskomplekside all, nad on muserdatud ja rusutud olemisega." Lapsele, kes ei leia kodust soojust ja toetust, võib suhe pedofiiliga kujuneda ainsaks inimlikuks suhteks, tõdeb Helle Niit.

Seepärast tuleb harida lapsi ja noori. Stockholmist kongressil soovitati lapsi



Sotsiaalministeeriumi osakonnajuhataja Merle Malvet usub, et laste väärkohtlemist saab ennetada.

MARKO MUMM

haarata aruteludesse prostitutsiooni ja seksuaalse ahistamise küsimustes. "Väga sageli ei taju lapsed oma keha ega mõista seetõttu, et neid ära kasutatakse," tõdeb Helle Niit.

Merle Malveti sõnul on Eestis vaja alustada Lapse Õiguse Konventsiooni põhimõtete selgitamist. Lastel kallal vägivaldlastemise põhjuseks on sageli väärtusmõtteviis – last ei peeta isiksuseks,

*Rootsi lastekaitse liidu raporti kohaselt on Eestis 1000 lapsprostituuti, Eesti ajakirjanduses on avaldatud arvamust, et alaealisi on prostituutide hulgas 20 – 60 protsenti. Need arvud ei ole kinnitust leidnud.

*Tänavu on noorsoopolitsei kinni peetud üheksa alaealset seaduserikkujat muuhulgas tegeleenud prostitutsiooniga. 1995. aastal tabati selliseid alaealisi kümme, 1994. aastal neli.

*1995. aastal toimetati Eestis alaealiste keskustesse 802 last, neist tosin 15–16. aastast tunnistas, et oli vabatahtlikult olnud seksuaalvahekorras raha eest.

*Eelmisel aastal algatati 113 kriminaalasja kuritegude kohta, kus kannatajaiks olid lapsed. Peresises ja koolivägivalda tõestamine on raske, seetõttu jõuavad politseisse vaid äärmuslikud juhtumid. Seega on põhjust arvata, et väärkohtlemise all kannatab palju rohkem lapsi.

vaid objektiks, millegi saavutamise vahendiks. "Kui naine kerjab tänaval koos lapsega, siis laps on kerjamise vahend. Sama kehtib lapse seksuaalse ärakasutamise ja igasuguse väärkohtlemise kohta," selgitab Merle Malvet.

Helle Niidu sõnul on väga oluline see, et kogu ühiskond tervikuna vastutaks laste eest. Õpetajad, kasvatajad, naabrid, tuttavad ja sugulased on kohustatud sek-

kuma, kui märkavad lapse väärkohtlemist. Kui perekond ei suuda enam oma lapse heaolu eest seista. Intesti või pedofiilia juhtumid tulevad sageli välja väga hilja. Laps ju usaldab täiskasvanut, kes meelitab teda saladust hoidma.

On väga oluline, et laste hooletusse jätmise, peksmise või seksuaalse ahistamise juhtumid avastataks kiiresti ja neist räägitaks ka avalikkusele. "Kuid skandaal ei ole ainult see, et sellised asjad juhtuvad, vaid see, et lapsed jäävad abita — nad ei tea, kuhu oma mure ja häbigea pöörduda," rõhutab Merle Malvet.

Ometi on igas maakonnas usaldustelefon, Tallinnas on kuuldel ka eraldi usaldustelefon noortele. Üle Eesti on avatud konfidentsiaalseid noorte nõustamiskabinette. Tallinnas nõustab vägivalda ohvreid Ohvriabi, Tartus laste tugikeskus. Nende kogemuste baasil luuakse praegu riikliku ohvriabi programmi kuriteoohvrite abistamiseks.

Ohvrist võib saada ahistaja

Laste seksuaalse ärakasutamise skeem on sageli ülikeeruline. Ei saa üheselt öelda, et lapse ahistaja on monsturn, keda ei saa pidada inimeseks. Väga sageli on ahistaja enese taust väga vägivaldne. Sageli pole küsimusele, kes on ohver ja kes kurjategija, ühest vastust.

Endisest ohvrist võib saada õige pea ahistaja. Kongressil näidati filmi poisist, keda kasuisa oli väikest peast alavääristanud, sisendanud talle, et ta ei saa millegagi hakkama. Koolis süvenesid poisi alaväärsuskompleksid veelgi. 11-aastaselt sõbrunes ta ühe 13-aastase poisiga, kes hakkas teda pärast seksuaalselt ära kasutama. Poiss tundis, et

ta ei taha sellist suhet, kuid ei suutnud ka vastu seista, sest sõber oli tema jaoks ainuke lähedane inimene.

Kui suhted hiljem siiski katkesid, ei möödunud aastatki, kui ta asus ise oma fantaasiad kuueaastaste kallal rahuldama. "Seksuaalse ärakasutamise kogemus on nii alavääristav ja väljakanatamatu, et süütunne võib tõugata teisi ahistama," selgitab Helle Niit.

Seksuaalvägivalda saab ära hoida

Merle Malvet usub, et Eestis on võimalik laste prostitutsiooni kui sotsiaalset probleemi ennetada. Kongressi pildis vaadatuna on Eestil selleks kõik šansid olemas. Venemaa kohta väideti näiteks, et seal tegutsevad organisatsioonid, kus vanemad lapsed kupeldavad nooremaid prostituutideks.

"Kui meil oleks tõepoolest tuhat lapsprostituuti, nagu väidetakse Rootsi lastekaitse liidu raportis, oleks see Eesti rahva jaoks katastroof," ütleb Merle Malvet. "Ühe turismifirma esindaja hinnangul võis sensatsiooniline arv "tuhat lapsprostituuti" jõuda kiiresti Soome ja Rootsi ajakirjandusse ka "reklaami" eesmärgil." Samas aitas ülevõimendamine Merle Malveti hinnangul probleemi teadvustada.

Helle Niidu sõnul ei saa laste kallal vägivaldlastemist ja seksuaalset ahistamist olematuks muuta üksnes nende nähtuste keelustamisega. "Vaid isiksuse arendamine ja harimine, talle nõu sotsiaalse kapitali kogumine aitab tal leida oma kohta ühiskonnas," tõdeb ta.

PILLE LIIMAL